

การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ
และเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ยุพิน สุขุม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์

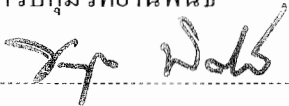
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ยุพิน สุขุม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

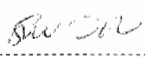
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัญชฎิล พิศาลพงศ์)

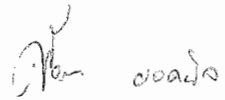
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ชาติศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธาน
(รองศาสตราจารย์เจตยว พันธุ์สีดา)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัญชฎิล พิศาลพงศ์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชาติศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแล รวมถึงสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำและชี้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าพร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยละเอียดตลอด ระยะเวลาที่ทำการวิจัย อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เจลิยว พันธุ์สีดา ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรียรรณ ยอดนิล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยละเอียด

ขอกราบขอบพระคุณ 1. อาจารย์นันทพร ธนะกุลบริรักษ์ บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้าฝ่ายเทคนิคสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2. รองศาสตราจารย์ สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ อาจารย์พิเศษ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และ 3. อาจารย์วันทนา กิตติศรีวรพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบ สัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยละเอียด

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาจนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการศูนย์บรรณสารสนเทศและเพื่อน ๆ ที่ ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ นิสิตรุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อนร่วมรุ่น ระดับปริญญาโท สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ ด้วยดีตลอดมา

ที่สำคัญที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ญาติพี่น้อง ที่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นอย่างดีในทุก ๆ ด้าน ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ท้ายสุดนี้ คุณงามความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมอบแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีต่อผู้วิจัย ขอรำลึกถึงพระคุณของท่านตลอดไป

51911459: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์)

คำสำคัญ: งานเทคนิค (ห้องสมุด)/ การวิเคราะห์และทำรายการ/ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

ยุพิน สุขุม: การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (THE PERFORMANCE OF CLASSIFICATION AND CATALOGING OF INFORMATION RESOURCES OF GOVERNMENTAL AND PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES IN BANGKOK) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ขวัญฤดี พิศาลพงศ์, D.A., ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, กศ.ม. 211 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษาสภาพและกระบวนการดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาปัญหาและการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร 3. เปรียบเทียบปัญหาและการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร 4. ศึกษาแนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือหัวหน้าฝ่ายและบรรณารักษงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 141 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพและกระบวนการดำเนินงาน พบว่า 1.1 ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารส่วนใหญ่เป็นระดับงาน 1.2 ด้านบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่มีจำนวน 1-5 คน 1.3 ด้านกระบวนการ ส่วนใหญ่ใช้คู่มือในการกำหนดหมวดหมู่ L.C., D.C., N.L.M. และอื่น ๆ และใช้วิธีการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต เช่น OhioLink, OCLC WorldCat, WebOPAC ใช้คู่มือการลงรายการตามหลักเกณฑ์ของ AACR2R และใช้บัญชีหัวเรื่องภาษาไทยและการกำหนดการใช้หัวเรื่องร่วมกันตามคู่มือการประชุมความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและใช้บัญชีหัวเรื่องภาษาอังกฤษตามลำดับด้านมาตรฐานของห้องสมุดในการวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่ใช้หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแอ่ง โกลอเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 และ MARC 21 ด้านสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความถนัดในการกำหนดหัวเรื่องทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดส่วนใหญ่ คือ สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านประเภทของสื่อสารสนเทศที่บุคลากรส่วนใหญ่มีความถนัด คือ สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือทั่วไป และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ/ ห้องสมุดดิจิทัล/ เว็บไซต์ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเว็บประยุกต์ด้านห้องสมุด/ ภาษาในการสร้างเว็บทั่วไป เช่น ASP, JSP, PHP, JavaScript, HTML 1.4 ส่วนใหญ่มีการกำหนดปริมาณงาน/ ตัวบ่งชี้คุณภาพ

2. ปัญหาและอุปสรรค พบว่า การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 3 ด้าน ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย 3. การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรค พบว่า การดำเนินงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศทั้ง 3 ด้านในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. แนวทางการพัฒนา ในทุกด้านของการดำเนินงานควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศให้มีมาตรฐานการดำเนินงานเดียวกัน

51911459: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; MA.

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: PROCESSING (LIBRARIES)/ CLASSIFICATION AND CATALOGING/
ACADEMIC LIBRARY

YUPIN SUKHUM: THE PERFORMANCE OF CLASSIFICATION AND
CATALOGING OF INFORMATION RESOURCES OF GOVERNMENTAL AND PRIVATE
UNIVERSITY LIBRARIES IN BANGKOK : THESIS ADVISOR : KWANCHADIL
PHISALPHONG, DA., TADASAK WACHIRAPRECHAPONG, M.Ed, 211 P. 2013.

The purposes of the study were to identify the characteristics, working process, development guidelines, and problems of performance process of governmental and private university libraries in Bangkok. The comparison of problems between governmental and private university libraries were also examined. Data were collected by questionnaires from 141 librarians and heads of divisions of classification and cataloging of information resources department/ division. Five experts in classification and cataloging information resource administration were also interviewed. Data were collectively triangulated and analyzed. The results were 1. In the aspects of characteristics and working process, 1.1 the structural and administrative characteristics of most libraries were categorized into division level. 1.2 Each division mostly had 1-5 staff members 1.3 the operational process were mostly conducted by cataloging manuals of L.C., D.C., N.L.M and other tools for searching information resources from the Internet such as OhioLink, OCLC WorldCat, 1.4 workload and quality indicators were also determined. 2. Problems and obstacles of classification and cataloging of information resources in all aspects were in the low levels. 3. There was no statistically significant difference at the .05 level between the barriers of the classification and cataloging of information resources performance of governmental and private university libraries. 4. Development guidelines were expressed to increase the quality and effectiveness in order to meet the standard among governmental and private university libraries in Bangkok.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความรู้เกี่ยวกับงานวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	8
เครื่องมือช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด.....	16
มาตรฐานการวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	19
การใช้เทคโนโลยีในงานวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	33
บุคลากรงานวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	44
ความร่วมมือของเครือข่ายห้องสมุดในการวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	45
การจัดองค์กรในงานวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	51
แนวโน้มงานวิเคราะห์และทำการพยากรณ์สารสนเทศ.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	57
สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	113
สรุปผลการวิจัย.....	113
อภิปรายผลการวิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	131
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป	135
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก.....	143
ภาคผนวก ข.....	156
ภาคผนวก ค.....	169
ภาคผนวก ง	192
ประวัติย่อของผู้วิจัย	211

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตำแหน่งต่าง ๆ ในป่ายระเบียน	34
2 หัวหน้าฝ่ายและบรรณารักษ์งานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศของ ห้องสมุด	68
3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	75
4 สภาพการดำเนินงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	78
5 สภาพการดำเนินงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ด้านบุคลากร	79
6 สภาพการดำเนินงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ด้านกระบวนการทำงาน	84
7 ภาพรวมปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุด	91
8 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศ ของห้องสมุด ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	92
9 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศ ของห้องสมุด ด้านบุคลากร	93
10 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศ ของห้องสมุด ด้านกระบวนการทำงาน	94
11 ภาพรวมการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และ ทำการรายการทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน	95
12 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการ ทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	96
13 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำการรายการ ทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ด้านบุคลากร	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการ ทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ด้านกระบวนการทำงาน	99
15 ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการ ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด	101
16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุด ด้าน โครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	102
17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุด ด้านบุคลากร	103
18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุด ด้านกระบวนการทำงาน	104
19 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และ ทำรายการทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขต กรุงเทพมหานคร ด้าน โครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	108
20 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการ ทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านบุคลากร	109
21 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการ ทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการทำงาน	111

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์ และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศในภาพรวมและรายด้าน	95
3 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์และทำรายการ ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารงาน	97
4 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์ และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบุคลากร	99
5 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานวิเคราะห์ และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ ด้านกระบวนการทำงาน	100
6 แนวทางการพัฒนางานวิเคราะห์และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ	134